10. 6. 2003

ID: 21757

Odporovatelnost

Pasivně věcně legitimován v řízení o výkon rozhodnutí je ten, kdo na základě právního úkonu, který byl rozhodnutím soudu ve smyslu § 42a obč. zák. prohlášen neúčinným, nabyl od dlužníka (osoby, jíž podkladové rozhodnutí ukládá povinnost plnit) návrhem na nařízení výkonu rozhodnutí postižený majetek.

Pasivně věcně legitimován v řízení o výkon rozhodnutí je ten, kdo na základě právního úkonu, který byl rozhodnutím soudu ve smyslu § 42a obč. zák. prohlášen neúčinným, nabyl od dlužníka (osoby, jíž podkladové rozhodnutí ukládá povinnost plnit) návrhem na nařízení výkonu rozhodnutí postižený majetek.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 20 Cdo 364/2002, ze dne 27.11.2002)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci výkonu rozhodnutí oprávněné Vězeňské služby České republiky se sídlem v Praze 4, Soudní 1672/1a, P. O. BOX 3, proti povinnému P. K., zastoupenému advokátem, pro 65.981,38 Kč s příslušenstvím a pro 2.295 Kč s příslušenstvím prodejem nemovitostí, vedené u Okresního soudu Praha - východ pod sp. zn. E 2118/99, o dovolání povinného proti usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 10. 10. 2001, č.j. 29 Co 554/2001-23, tak, že dovolání zamítl.

Z odůvodnění :

Krajský soud v Praze v záhlaví uvedeným rozhodnutím potvrdil usnesení ze dne 1. 8. 2001, č.j. E 2118/99-16, kterým Okresní soud Praha – východ nařídil podle platebního rozkazu Krajského obchodního soudu v Praze ze dne 22. 3. 1994, sp. zn. 85 Ro 774/93, a platebního rozkazu Okresního soudu Praha – východ ze dne 28. 4. 1995, sp. zn. Ro 350/95, k vydobytí pohledávky ve výši 65.981,38 Kč s příslušenstvím (0,5 % úrok z částky 10.476 Kč denně od 19. 8. 1993 do zaplacení, z částky 30.863 Kč denně od 18. 9. 1993 do zaplacení, z částky 31.027 Kč denně od 23. 10.1993 do zaplacení, z částky 52.475 Kč denně od 27. 11. 1993 do zaplacení), pohledávky ve výši 2.295 Kč s příslušenstvím (0,5 % úrok denně od 28. 12. 1993 do zaplacení) a nákladů předcházejícího řízení (8.600 Kč) výkon rozhodnutí prodejem nemovitostí (domu č.p. 280 s parcelou č. 577-zast.plocha, parcely č. 114/7-zahrada a parcely č. 114/11 v katastrálním území O. u P.), povinnému zakázal nemovitosti převést na jiného nebo je zatížit, uložil mu, aby ve stanovené lhůtě oznámil, zda a kdo má k nemovitostem předkupní právo, a zavázal ho k náhradě nákladů exekučního řízení a k zaplacení soudního poplatku; o nákladech odvolacího řízení rozhodl tak, že na jejich náhradu nemá právo žádný z účastníků. Předpoklady, které ustanovení § 251 a § 335 odst. 1 věty první zákona 99/1963 Sb., občanského soudního řádu ve znění pozdějších předpisů (dále též jen „o.s.ř.“), k nařízení výkonu rozhodnutí prodejem nemovitostí vyžadují, měl odvolací soud za splněny (zejména pokládal za osvědčené, že vlastníkem nemovitostí je povinný). Jelikož darovací smlouva, kterou P. K. s manželkou darovali předmětné nemovitosti povinnému, byla prohlášena vůči oprávněné neúčinnou (§ 42a zákona 40/1964 Sb., občanský zákoník ve znění pozdějších předpisů), odmítl odvolací soud námitku nedostatku pasivní věcné legitimace povinného. Se soudem prvního stupně se ztotožnil i v

tom, že navržený způsob výkonu rozhodnutí není – zejména s ohledem na předcházející neúspěšné exekuce – ve smyslu ustanovení § 264 odst. 1 o.s.ř. zřejmě nevhodný.

Ve včas podaném dovolání povinný (zastoupen advokátem) v rámci důvodu podle § 241a odst. 2 písm. b/ o.s.ř., jímž lze namítat, že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci, oponuje odvolacímu soudu v otázce své pasivní věcné legitimace. K převodu vlastnického práva k předmětným nemovitostem na podkladě darovací smlouvy, která byla vůči oprávněné prohlášena za neúčinnou, nemohlo podle dovolatele dojít, takže „je třeba požadovat plnění na skutečném dlužníkovi P. K.“ Protože P. K. dluh ve výši 65.981,38 Kč již oprávněné uhradil, namítá dovolatel „nepřiměřenost výše (zbylé) pohledávky k hodnotě nemovitostí,“ přičemž současně vznáší výhrady proti zákonnosti vykonávaných platebních rozkazů v částech týkajících se příslušenství jistin. Z uvedených důvodů navrhl, aby dovolací soud zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o.s.ř.) nejdříve posuzoval přípustnost dovolání.

Podle § 236 odst. 1 o.s.ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští.

Jestliže napadeným rozhodnutím je usnesení odvolacího soudu, jímž bylo potvrzeno usnesení, kterým soud prvního stupně rozhodl o návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí, je dovolání ve smyslu § 238a odst. 1 písm. c/, odst. 2 o.s.ř. přípustné pouze při splnění předpokladů vymezených ustanovením § 237 odst. 1 písm. b/ nebo c/ o.s.ř. Protože použití ustanovení § 237 odst. 1 písm. b/ o.s.ř. nepřipadá v úvahu (usnesení, jímž soud prvního stupně nařídil výkon rozhodnutí prodejem nemovitostí, nepředcházelo dřívější – odvolacím soudem zrušené – rozhodnutí soudu prvního stupně), lze o přípustnosti dovolání uvažovat jen z pohledu ustanovení § 237 odst. 1 písm. c/ o.s.ř.

Podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c/ ve spojení s § 238a odst. 1 a 2 o.s.ř. je dovolání proti usnesení odvolacího soudu, jímž bylo potvrzeno usnesení soudu prvního stupně, kterým bylo rozhodnuto o návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí, přípustné, jestliže dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam. O takový případ jde zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu nebyla dosud vyřešena nebo která je odvolacími soudy nebo dovolacím soudem rozhodována rozdílně, nebo řeší-li právní otázku v rozporu s hmotným právem (srov. § 237 odst. 3 ve spojení s § 238a odst. 2 o.s.ř.).

Vzhledem k obsahu dovolání a při vázanosti uplatněným dovolacím důvodem (§ 242 odst. 3 věta první o.s.ř.) je možné zásadní právní význam napadeného usnesení spojovat toliko s otázkou, zda za situace, kdy na základě právního úkonu, který byl prohlášen neúčinným, nabyl od dlužníka oprávněné předmětné nemovitosti, je – místo toho, kdo je podle exekučního titulu povinným – v řízení o výkon rozhodnutí věcně pasivně legitimován nabyvatel nemovitostí (jinak řečeno, zda lze řízení o výkon rozhodnutí vést proti jinému, než kdo je v rozhodnutí označen jako povinný, i když nejde o případ podle § 256 o.s.ř.).

Protože jde o otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud řešena nebyla, přičemž její

posouzení se promítá nejen do výsledku konkrétního řízení, ale významově zasahuje do širšího kontextu soudní praxe, je dovolání ve smyslu § 237 odst. 1 písm. c/ ve spojení s § 238a odst. 1 písm. c/ o.s.ř. přípustné.

Právní posouzení věci je nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu sice správně určenou nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

V souzené věci vycházel odvolací soud z toho, že platebními rozkazy, jejichž výkon oprávněná požaduje, zavázaly soudy k peněžitému plnění (124.841 Kč, resp. 2.295 Kč s příslušenstvím) P. K. („majitele firmy E. O.“). Rozsudkem ze dne 16. 7. 1997, sp. zn. 5 C 24/97 (ve spojení s usnesením Krajského soudu v Praze ze dne 30. 6. 1998, sp. zn. 27 Co 275/98), který nabyl dne 29. 9. 1998 právní moci, Okresní soud Praha – východ určil, že darovací smlouva ze dne 26. 9. 1995, kterou P. K. s manželkou L. K. převedli na syna P. K. (povinného) vlastnické právo k předmětným nemovitostem (s účinky vkladu do katastru nemovitostí dnem 27. 9. 1995), je vůči oprávněné právně neúčinná. Návrh na nařízení výkonu rozhodnutí prodejem nemovitostí, které byly předmětem darovací smlouvy, směřovala oprávněná proti obdarovanému P. K. jako povinnému, jehož vlastnické právo doložila výpisem z listu vlastnictví č. 681 pro katastrální území O. u P. vydaným Katastrálním úřadem P. dne 6. 9. 1999.

Podle ustanovení § 251 o.s.ř., nesplní-li povinný dobrovolně, co mu ukládá vykonatelné rozhodnutí, může oprávněný podat návrh na soudní výkon rozhodnutí.

Podle ustanovení § 335 odst. 1 věty první o.s.ř. může být výkon rozhodnutí prodejem nemovitostí nařízen, jen když oprávněný označí nemovitost, jejíž prodej navrhuje, a jestliže listinami vydanými nebo ověřenými státními orgány, popřípadě též veřejnými listinami notáře doloží, že nemovitost je ve vlastnictví povinného.

Podle ustanovení § 42a odst. 4 obč. zák. právní úkon, kterému věřitel s úspěchem odporoval, je vůči němu neúčinný potud, že věřitel může požadovat uspokojení své pohledávky z toho, co odporovatelným právním úkonem ušlo z dlužníkova majetku; není-li to dobře možné, má právo na náhradu vůči tomu, kdo měl z tohoto úkonu prospěch.

Institut odporovatelnosti slouží potřebám exekučního řízení, neboť jeho účelem je umožnit věřiteli, který má vůči dlužníku vymahatelnou pohledávku, domoci se v exekuci uspokojení této pohledávky z majetku (věcí, práv nebo jiných majetkových hodnot), který ušel dlužníku v důsledku jeho odporovatelného právního úkonu. Rozhodnutí, jímž soud odpůrčí žalobě vyhověl, tj. určil, že vůči žalujícímu věřiteli je dlužníkem učiněný právní úkon, jenž zkracuje uspokojení jeho vymahatelné pohledávky, neúčinný, je nezbytným podkladem k tomu, aby se věřitel na základě titulu způsobilého k výkonu rozhodnutí (exekučního titulu), vydaného proti dlužníku, mohl domáhat nařízení výkonu rozhodnutí postižením toho, co odporovatelným (neúčinným) právním úkonem ušlo z dlužníkova majetku; již z toho vyplývá, že návrh na nařízení výkonu rozhodnutí v takovém případě směřuje nikoliv proti dlužníku – osobě podle exekučního titulu zavázané, nýbrž proti tomu, s nímž nebo v jehož prospěch dlužník právní úkon učinil (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 5. 1999, sp. zn. 2 Cdon 1703/96, uveřejněný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek 4/2000 pod č. 26, a

odůvodnění rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 18. 5. 1999, sp. zn. 31 Cdo 1704/98, uveřejněného ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek 4/2000 pod č. 27).

Je-li navrhován výkon rozhodnutí ukládajícího zaplacení peněžité částky prodejem nemovitostí (§ 258 odst. 1 o.s.ř.), nepřipadá v úvahu vést řízení o výkon s dlužníkem již proto, že nemovitosti nejsou v jeho vlastnictví (srov. § 335 odst. 1 o.s.ř.). Vyslovení odporovatelnosti totiž znamená – z hlediska hmotného práva – nastolení tzv. relativní neúčinnosti právního úkonu; jí se rozumí stav, kdy právní úkon zůstává platným právním úkonem, který vyvolal všechny předvídané právní následky (např. převod vlastnictví k věci), a pouze v poměru mezi věřitelem a osobou, která od dlužníka nabyla majetek, se na tento právní vztah hledí, jako kdyby k právnímu úkonu nedošlo (a jeho účinky – toliko v tomto vztahu – nenastaly).

Vysvětlení podstaty institutu odporovatelnosti dovoluje uzavřít, že pasivně věcně legitimován v řízení o výkon rozhodnutí je ten, kdo na základě právního úkonu, který byl rozhodnutím soudu ve smyslu § 42a obč. zák. prohlášen neúčinným (zde darovací smlouvy), nabyl od dlužníka (osoby, jíž podkladové rozhodnutí ukládá povinnost plnit) návrhem na nařízení výkonu rozhodnutí postižený majetek; současně vyvrací, vzhledem k zachování účinků, které hmotné právo s takovým právním úkonem spojuje, i námitku dovolatele (který zaměňuje neúčinnost s neplatností), podle níž „na základě neúčinné darovací smlouvy nemohlo přejít vlastnické právo“ k nemovitostem.

Protože odvolací soud při rozhodování z výše uvedeného vycházel, je jeho právní posouzení správné a argumenty, jimiž dovolatel zpochybnil svou věcnou legitimaci, neobstojí. Ostatními námitkami dovolatele se dovolací soud nezabýval, neboť v řízení, jež předchází nařízení výkonu rozhodnutí, jsou bezcenné. Zákonnost (věcnou správnost) k výkonu navržených platebních rozkazů v řízení o výkon rozhodnutí přezkoumávat nelze (obsahem exekučního titulu je soud vázán a je povinen z něj vycházet) a tvrzení, že pro částečné plnění dlužníka mimo probíhající exekuci se způsob výkonu prodejem nemovitostí povinného stal zřejmě nevhodným (§ 264 odst. 1 o.s.ř.), je relevantní pro případné řízení o zastavení výkonu rozhodnutí (§ 268 odst. 1 písm. g/, h/, § 269 odst. 1 o.s.ř.).

Jelikož vady uvedené v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a/, b/, § 229 odst. 3 o.s.ř. a jiné vady řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, dovolatel netvrdil (odkazu na dovolací důvod uvedený v § 241a odst. 2 písm. a/ o.s.ř. nepřiřadil žádné konkrétní námitky) a ze spisu se nepodávají, Nejvyšší soud – bez jednání (§ 243a odst. 1 o.s.ř.) – dovolání jako nedůvodné zamítl (§ 243b odst. 2 část věty před středníkem, odst. 6 o.s.ř.).

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- Činnost advokáta (exkluzivně pro předplatitele)
- Insolvence a nájem bytu (exkluzivně pro předplatitele)
- Insolvence, osvobození od placení pohledávek (exkluzivně pro předplatitele)
- Adhezní řízení, náhrada škody

- Pohledávka vyloučená z uspokojení (exkluzivně pro předplatitele)
- Oddlužení
- Odměna advokáta (exkluzivně pro předplatitele)
- Odpovědnost státu za škodu (exkluzivně pro předplatitele)
- Řízení o dovolání (exkluzivně pro předplatitele)
- Nemajetková újma
- Vylučovací žaloba